

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка
Філологічний факультет
Кафедра української літератури імені акад. Михайла Возняка

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан філологічного факультету
Крохмальний Р. О.
«29» серпня 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Письменники-класики в культурній пам'яті нації: еволюція сприймання»

галузь знань 03 Гуманітарні науки (035 Філологія)
(шифр і назва напрямку підготовки)

спеціальність 014 Середня освіта (014.01 Середня освіта) / 035 Філологія
(шифр і назва спеціальності)

спеціалізація 035.01 Українська мова та література
014.01 Середня освіта (українська мова та література)

факультет філологічний
(назва інституту, факультету, відділення)

Робоча програма з вибіркового курсу «Письменники-класики в культурній пам'яті нації: еволюція сприймання» для студентів за спеціальністю 035.01 Українська мова та література та 014.01 Середня освіта (українська мова та література). – 2023. – 11 с.

Розробник: доцент кафедри української літератури ім. акад. М. Возняка, кандидат філологічних наук, старший науковий співробітник **Тихолоз Богдан Сергійович**

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри української літератури імені акад. М. Возняка Львівського національного університету імені Івана Франка

Протокол від «29» серпня 2024 року №1
Завідувач кафедри української літератури імені акад. М. Возняка

(Микитюк В. І)

«29» серпня 2024 року

Схвалено Вченою радою філологічного факультету
Протокол від «29» серпня 2024 року №1

«29» серпня 2024 року

Голова

Крохмальний Р. О.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань <u>03 Гуманітарні науки</u> <u>(035 Філологія)</u> <small>(шифр і назва)</small>	за вибором	
	Спеціальність 035.01 Українська мова та література та 014.01 Середня освіта (українська мова та література) <small>(шифр і назва)</small>		
Модулів – 1	Спеціалізація: 035.01 Українська мова та література 014.01 Середня освіта (українська мова та література)	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		4-й	
Індивідуальне науково-дослідне завдання <i>підготовка міні-лекцій з мультимедійними презентаціями</i> <small>(назва)</small>		Семестр	
Загальна кількість годин -		7-й	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента -	Освітньо-кваліфікаційний рівень: Бакалавр	Лекції	
		16 год.	год.
		Практичні, семінарські	
		16 год.	год.
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		50	год.
Індивідуальні завдання: 48 год.			
		Вид контролю: залік	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми здобуття освіти – 27% : 73%

для заочної форми здобуття освіти –

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу – сформувати у студентів сучасне, системне, науково обґрунтоване і вільне від стереотипів та упереджень уявлення про роль українських письменників-класиків у творенні національної ідентичності та їхнє місце у культурній пам'яті нації і комеморативних практиках.

Цілі (завдання) курсу – дати комплексне уявлення про літературну класику не просто як вагоме культурне надбання, важливий елемент національної культури та ідентичності, а як символічний капітал, який часто стає об'єктом культу, політичної боротьби, спекуляцій та маніпуляцій і водночас є ресурсом рефлексії і розвитку; усвідомити ключове значення національних письменників з найвищим рівнем літературного й морального авторитету у формуванні української національної ідеї та ідентичності; осмислити поняття культурної пам'яті та її роль у «війнах пам'ятей» (між геокультурою і геополітикою); розвинути у майбутніх фахівців із філології усвідомлення своєрідності й значення літератури в процесах національної самоідентифікації та суспільної консолідації, боротьби за політичну й культурну самостійність; навчити орієнтуватися у складних процесах меморіалізації, політичної інструменталізації, цензурування й трансформації образів класиків, інтерпретацій та фальсифікацій їхньої спадщини, літературної канонізації, деканонізації й реканонізації, сакралізації й десакралізації (від романтичного культу геніїв і героїв – до постмодерної іронії і деміфологізації).

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

– **знати:**

- зміст категорії колективної пам'яті та її різновиди;
- поняття культурної пам'яті, канону й символічного капіталу;
- різновиди комеморативних практик;
- особливості процесів канонізації, деканонізації й реканонізації в літературі, культурі і суспільній свідомості;
- поняття класики в культурі та літературі зокрема;
- інститут літературної репутації та авторитету;
- ключові образи найяскравіших українських письменників-класиків в суспільній рецепції та їх політичної інструменталізації у «війнах пам'ятей»;
- роль літератури загалом та літературної класики зокрема в процесах національної самоідентифікації, суспільної консолідації і політичної боротьби;

– **вміти:**

- орієнтуватися в багатоманітні складних процесів роботи колективної пам'яті з культурною спадщиною;
- самостійно аналізувати та оцінювати конкретні приклади використання образів і текстів письменників-класиків у публічних дискурсах різної спрямованості (зокрема й політичної);
- розуміти історичну зумовленість і складність суспільного сприймання, інтерпретації та експлуатації образів письменників-класиків у конкретних контекстах і ситуаціях;
- критично осмислювати кейси політичної інструменталізації культурних категорій, зокрема й літературної класики.

3. Програма навчальної дисципліни

ЛЕКЦІЙНИЙ КУРС

Змістовий модуль 1. Літературний канон і культурна пам'ять: ключові поняття і категорії

1. Ідентичність, культура і пам'ять. Культурна пам'ять і культура пам'яті.

2. Пам'ять як влада і зброя. Політика і етика пам'яті. Війни пам'ятей. Коєморація.
3. Класика і класики: сенс, цінність і релятивність поняття. Класика як символічний капітал і об'єкт боротьби. Літературна класика і культурний канон.
4. Класики літератури в комеморативних практиках: від меморіалізації до інструменталізації. Культурна некро- і біофілія (український і світовий досвід).

Змістовий модуль 2. Культура проти імперії: українська літературна класика у війнах пам'ятей

5. Український літературний канон: особливості формування, рецепції, інтерпретації та експлуатації. «Наші великі»: канон чи іконостас?
6. Суспільна рецепція української класичної спадщини: аберации і трансформації. Конкретні кейси класиків національного письменства: культ – десакралізація – рефлексія – інтерпретація.
7. Російська класика як інструмент імперської колоніальної політики. Маркування публічного простору та інформаційна експансія: пошуки антитоду.
8. Зміна парадигм у суспільній рецепції класики постколоніальної доби: від декомунізації і дерусифікації до деколоніалізації українського культурного простору.

СЕМІНАРСЬКІ (ПРАКТИЧНІ) ЗАНЯТТЯ

1. Хто ми і звідки? Як і навіщо ми пам'ятаємо? Розмова про пам'ять та ідентичність.
2. Хто такі класики і нащо вони здалися? «Мертві білі чоловіки» чи не тільки?
3. Вічний мандрівник: Сковорода в каноні й поза каноном.
4. «Велика трійця»: Кобзар, Каменярь, Дочка Прометей... Хто вони насправді? Парадокси рецепції.
5. Чи потрібно «розбронзовувати» класиків? Канонотворці і каноноборці: від Семенка до Бузини... І не тільки.
6. Українська класика в міфах і мемах: неканонічний канон. Іронія і постіронія.
7. Чим винен Пушкін, або Навіщо нам Чайковський? Класика в російсько-українській війні. Декомунізація, дерусифікація, деколонізація.
8. Dream Team, або Хто вони, класики майбутнього? (спроба моделювання нового літературного канону)

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
л		п	лаб	інд	с.р.	Л		П	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Літературний канон і культурна пам'ять: ключові поняття і категорії												
Ідентичність, культура і пам'ять. Культурна пам'ять і культура пам'яті.	2	2				3						
Пам'ять як влада і зброя. Політика і етика пам'яті. Війни пам'ятей. Коєморація.	2	2				3						
Хто ми і звідки? Як і навіщо ми пам'ятаємо? Розмова про	2		2			3						

пам'ять та ідентичність.													
Класика і класики: сенс, цінність і релятивність поняття. Класика як символічний капітал і об'єкт боротьби. Літературна класика і культурний канон.	2	2				4							
Класики літератури в комеморативних практиках: від меморіалізації до інструменталізації. Культурна некро- і біофілія (український і світовий досвід).	2	2				3							
Хто такі класики і нащо вони здалися? «Мертві білі чоловіки» чи не тільки?	2		2			3							
Разом за змістовим модулем 1	12	8	4			25							
Змістовий модуль 2. Культура проти імперії: українська літературна класика у війнах пам'ятей													
Український літературний канон: особливості формування, рецепції, інтерпретації та експлуатації. «Наші великі»: канон чи іконостас?	2	2				3							
Суспільна рецепція української класичної спадщини: аберації і трансформації. Конкретні кейси класиків національного письменства: культ – десакралізація – рефлексія – інтерпретація.	2	2				3							
Вічний мандрівник: Сковорода в каноні й поза каноном.	2		2			3							
«Велика трійця»: Кобзар, Каменяр, Дочка Прометея... Хто вони насправді? Парадокси рецепції.	2		2			4							
Російська класика як інструмент імперської колоніальної політики. Маркування публічного простору та інформаційна експансія: пошуки антидоту.	2	2				3							
Чим винен Пушкін, або Навіщо нам Чайковський? Класика в російсько-українській війні. Декомунізація, дерусифікація, деколонізація.	2		2			3							
Зміна парадигм у суспільній рецепції класики постколоніальної доби: від	2	2				3							

декомунізації і дерусифікації до деколоніалізації українського культурного простору.												
Чи потрібно «розбронзовувати» класиків? Канонотворці і каноноборці: від Семенка до Бузини... І не тільки.	2		2			3						
Українська класика в міфах і мемах: неканонічний канон. Іронія і постіронія.	2		2			3						
Dream Team, або Хто вони, класики майбутнього? (спроба моделювання нового літературного канону).	2		2			3						
Разом за змістовим модулем 2	20	8	12			25						
Усього годин	32	16	16			50						
ІНДЗ	48		-	-		-			-	-	-	
Усього годин	80											

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Хто ми і звідки? Як і навіщо ми пам'ятаємо? Розмова про пам'ять та ідентичність.	2
2	Хто такі класики і нащо вони здалися? «Мертві білі чоловіки» чи не тільки?	2
3	Вічний мандрівник: Сковорода в каноні й поза канonom.	2
4	«Велика трійця»: Кобзар, Каменяр, Дочка Прометея... Хто вони насправді? Парадокси рецепції.	2
5	Чи потрібно «розбронзовувати» класиків? Канонотворці і каноноборці: від Семенка до Бузини... І не тільки.	2
6	Українська класика в міфах і мемах: неканонічний канон. Іронія і постіронія.	2
7	Чим винен Пушкін, або Навіщо нам Чайковський? Класика в російсько-українській війні. Декомунізація, дерусифікація, деколонізація.	2
8	Dream Team, або Хто вони, класики майбутнього? (спроба моделювання нового літературного канону)	2

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми (завдання для самостійної роботи)	Кількість Годин

Змістовий модуль 1. Літературний канон і культурна пам'ять: ключові поняття і категорії		
1	Опрацювати рекомендовану літературу до теми. Засвоїти зміст основних понять і категорій (3 год)	3
2	Опрацювати рекомендовану літературу до теми. Засвоїти зміст основних понять і категорій (3 год)	3
3	Підготувати виступ на семінарі на основі попередньо засвоєного матеріалу відповідно до поставлених запитань (3 год)	3
4	Опрацювати рекомендовану літературу до теми. Засвоїти зміст основних понять і категорій (4 год)	4
5	Опрацювати рекомендовану літературу до теми. Засвоїти зміст основних понять і категорій (3 год)	3
6	Підготувати виступ на семінарі на основі попередньо засвоєного матеріалу відповідно до поставлених запитань (3 год)	3
Змістовий модуль 2. Культура проти імперії: українська літературна класика у війнах пам'ятей		
7	Опрацювати рекомендовану літературу до теми. Засвоїти зміст основних понять і категорій (3 год)	3
8	Опрацювати рекомендовану літературу до теми. Засвоїти зміст основних понять і категорій (3 год)	3
9	Підготувати виступ на семінарі на основі попередньо засвоєного матеріалу відповідно до поставлених запитань (3 год)	3
10	Підготувати виступ на семінарі на основі попередньо засвоєного матеріалу відповідно до поставлених запитань (3 год)	3
11	Опрацювати рекомендовану літературу до теми. Засвоїти зміст основних понять і категорій (3 год)	3
12	Підготувати виступ на семінарі на основі попередньо засвоєного матеріалу відповідно до поставлених запитань (3 год)	3
13	Опрацювати рекомендовану літературу до теми. Засвоїти зміст основних понять і категорій (3 год)	3
14	Підготувати виступ на семінарі на основі попередньо засвоєного матеріалу відповідно до поставлених запитань (3 год)	3
15	Підготувати виступ на семінарі на основі попередньо засвоєного матеріалу відповідно до поставлених запитань (3 год)	3
16	Підготувати виступ на семінарі на основі попередньо засвоєного матеріалу відповідно до поставлених запитань (4 год)	4
Разом		50

7. Індивідуальні завдання

До заліку студенти повинні підготувати власне індивідуальне чи командне завдання: мультимедійну презентацію з тематики курсу.

8. Методи навчання

Основні методи навчання: лекції, консультування, дискусії
Дебати (оксфордські, панельні, «за» і «проти»). Проблемно-пошукові диспути. Ситуативне моделювання. Техніки опрацювання дискусійних питань.

Метод проєктів і їх презентацій.

Під час викладання курсу використані також такі методи навчання, як біографічний, історіографічний, порівняльно-історичний, культурно-історичний, рецептивно-естетичний, герменевтичний, а також методи проблемного викладу, спостереження та аналізу, бесіди тощо.

Інструментарій: комп'ютер, мультимедійний проектор, доступ до мережі Інтернет, ноутбук, мобільний телефон чи планшет, екран, акустична система (для трансляції

9. Методи контролю

Контроль знань і вмінь здійснюється різними методами за підсумком усіх видів робіт, виконаних впродовж семестру, і результатів поточного та підсумкового контролю.

Форма підсумкового контролю – залік в кінці семестру у формі презентації виконаного індивідуально або командного медіапроекту на відповідну тематику

Навчальні завдання до заліку відповідають тематиці лекційних і семінарських занять. На заліку студенти презентують свої індивідуальні і групові навчально-дослідні завдання і проекти.

Письмові роботи: очікується, що студенти виконають декілька видів письмових робіт (доповідь, презентація, аналітичний матеріал тощо).

Академічна доброчесність: очікується, що студентські роботи будуть самостійними, оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших авторів становлять приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.

Відвідування занять є важливою складовою навчання.

Очікується, що всі студенти відвідають усі аудиторні заняття з курсу.

Слухачі повинні інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку вони зобов'язані дотримуватися усіх строків, що визначені для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом.

Література. Усю літературу, яку студенти не зможуть знайти самостійно, викладач надає виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам.

Політика виставлення балів. Враховуються усі бали, набрані упродовж семестру (поточне опитування або контрольна, самостійна робота (доповідь або презентація) та бали за роботу на практичних (семінарських) заняттях.

При цьому обов'язково враховуються присутність на заняттях та активність студента під час практичного (семінарського) заняття; недопустимість пропусків та запізнь на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття, якщо це не пов'язано з навчанням; списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання і т. ін.

Жодні форми порушення академічної доброчесності **не толеруються**.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Оцінювання проводиться за **100-бальною шкалою**.

Максимальна оцінка за навчальні досягнення впродовж семестру: **до 40 балів** – за участь у практичних (семінарських) заняттях, **до 60 балів** – за підсумкове (залікове) навчально-дослідне завдання (індивідуальне чи групове).

Виступи на практичних (семінарських) заняттях (макс. 5 балів x 8 занять = 40 балів) відповідно до тематики (див. схему курсу).

Індивідуальні і групові навчально-дослідні завдання і проекти: підготовка міні-лекцій з мультимедійними презентаціями за тематикою, узгодженою з викладачем (макс. 60 балів: 50 за зміст (35 б.) і форму (15 б.) проекту, 10 – за публічний захист).

Розподіл балів для заліку:

Поточне оцінювання та самостійна робота		Сума
Виступи на практичних (семінарських) заняттях	Індивідуальні і групові навчально-дослідні завдання і проекти	
макс. 5 балів x 8 занять = 40 балів	макс. 60 балів: 50 за зміст (35 б.) і форму (15 б.) проекту, 10 – за публічний захист	
40	60	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	Зараховано
81-89	B	добре	
71-80	C		
61-70	D	задовільно	
51-60	E		
21-50	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-20	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. Методичне забезпечення

Методичне забезпечення навчальної дисципліни охоплює: навчальні посібники, зазначені у списку літератури, роздатковий матеріал на практичних заняттях, інтернет-ресурси.

12. Рекомендована література

Базова література:

1. Ассман А. Простори спогаду. Форми та трансформації культурної пам'яті. Київ: Ніка-Центр, 2012. 440 с.
2. Блум Г. Західний канон: книги на тлі епох / Г. Блум; пер. з англ., під заг. ред. Р. Семківа. К.: Факт, 2007.
3. Грабович Г. Кобзар, Каменяр, Дочка Прометея // Критика. 1999. Ч. 12, грудень. С. 16-19. Також див.: Грабович Г. «Кобзар», «Каменяр» і «дочка Прометея»: українські літературознавчі парадигми та їхні підтексти // Грабович Г. До історії української літератури. Дослідження, есеї, полеміка. К: Критика, 2003. 631 с.
4. Література та ідеологія : колективна монографія / [В. Агеєва, В. Єрмоленко, С. Іванюк та ін. ; наук. ред. та упоряд. Моренець В. П.] ; Нац. ун-т «Києво-Могилянська академія». – Київ : [НаУКМА], 2017. – 482 с.
5. Нора П. Теперішнє, нація, пам'ять. Київ: ТОВ «Видавництво «Кліо», 2014. 272 с.
6. Пухонська Оксана. Літературний вимір пам'яті : монографія. — Київ : Академвидав, 2018. — 304 с.
7. Tertium non datur: Проблема культурної ідентичності в літературно-філософському дискурсі XIX—XXI ст. : колективна монографія / Наук. ред. та упоряд. В. П. Моренець. К. : НаУКМА, 2014. 456 с.

Додаткова література:

8. Агеєва В. Канон як мистецтво пам'ятати / В. Агеєва // Агеєва В. Апологія модерну: обрис ХХ віку: статті та есеї. К.: Грані-Т, 2011. С. 62–83. Також доступно: [Електронний ресурс] URL: <https://vsiknygy.net.ua/neformat/6269/>.
9. Герої та знаменитості в українській культурі / О. Гриценко (редактор-упорядник). К. : УЦКД, 1999. 352 с.
10. Гнатюк О. Прощання з імперією : Українські дискусії про ідентичність / Оля Гнатюк. К. : Критика, 2005. 528 с.
11. Гриценко О. А. «Своя мудрість» : Національні міфології та «громадянська релігія» в Україні / Олександр Гриценко. К. : УЦКД, 1998. 184 с.

12. Гриценко О. Президенти і пам'ять. Політика пам'яті президентів України (1994–2014): підгрунття, послання, реалізація, результати. К.: «К.І.С.», 2017. 1136 с.; іл.
13. Гундорова Т. Літературний канон і міф / Т. Гундорова // Слово і час. 2001. № 5. С. 15–24.
14. Дзюба І. Чи усвідомлюємо національну культуру як цілісність? // Дзюба І. З криниці літ: у 3 т. Т. 2. Київ: вид-во „Обереги”, „Гелікон”, 2001. С. 578–594.
15. Ковбасенко, Ю. Формування літературного канону та куррикулуму літературної освіти: світовий досвід і український шлях [Текст] / Ю. Ковбасенко // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України. - 2011. - № 9. - С. 6-12 ; Всесвітня література в середніх навчальних закладах України. - 2011. - № 10. - С. 12-16.
16. Колесник І. Історична пам'ять: аналітична модель // Національна пам'ять: соціокультурний та духовний виміри. Національна та історична пам'ять: Зб. наук. праць. Київ: ДП «НВЦ «Пріоритети», 2012. Вип. 4. С. 19–29.
17. Коннертон, Пол. Як суспільства пам'ятають / Пол Коннертон. Київ : Ніка-Центр, 2004. 184 с.
18. Кривда Н. Ю. Конструювання української ідентичності: виклики комеморації // Українські культурологічні студії. Київ, 2018. Вип. 1 (2). С. 15–20.
19. Кулик В. Письменницьке відродження: українська державна ідея в дискурсі «опозиції всередині режиму» перших років перебудови // Сучасність. Ч. 1. 1998. С. 54-79.
20. Культура історичної пам'яті: європейський та український досвід / [Ю. Шаповал, Л.Нагорна, О.Бойко та ін.]; за загальною редакцією Ю.Шаповала. Київ: ІПЕНД, 2013. 600 с.
21. Мовчан Р. Трансформації національної літературної освіти в контексті сучасного українського суспільства / Р. Мовчан // Українські трансгресії ХХ– ХХІ ст.: Звільнити майбутнє від минулого? Звільнити минуле від майбутнього? Культура – Історія – Політика. Вроцлав-Львів: ЛА «Піраміда», 2012. С. 279–288.
22. Мовчан Р. Канон української класики у ХХ столітті: чи має він перспективу? // ІХ Міжнародний конгрес українців. Літературознавство: зб. наук. ст.: (до 100-річчя Національної академії наук України). Київ, 2018. С. 109–118.
23. Мовчан Р. Канон української класики, його функціонування в сучасній школі / Мовчан, Раїса // Дивослово. 2018. № 12 (741). С. 11-15.
24. Моренець В. Український літературний канон: міфи та реальність / В. Моренець // Наукові записки. К.: ВД «КМ Академія», 2003. Т. 21. С. 9–17. Також. див.: Моренець В. Український літературний канон: міфи і реальність // Моренець В. Оксиморон. Літературознавчі статті, дослідження, есеї. Київ: Факт, 2010. С. 13–33.
25. Нагорна Л. П. Історична пам'ять: теорії, дискурси, рефлексії. Київ: ІПЕНДім. І.Ф.Кураса НАН України, 2012. 328 с
26. Нариси української популярної культури / За ред. О. Гриценка. К. : УЦКД, 1998.
27. Павлишин М. Канон та іконостас: літературно-критичні статті / М. Павлишин. К.: Час, 1997.
28. Павлишин М. Українськомовний варіант: Канон та іконостас // Світо-вид, 1992.- Т. 3.- № 8,- С. 69-81.
29. Поліщук Я. РЕвізії пам'яті: літературна критика / Я. О. Поліщук. Луцьк : ПВД «Твердиня», 2011. 216 с.
30. Яніон М. Занепад парадигми / М. Яніон; пер. з польск. Н. Романова // Сучасність. 2002. № 1. С. 83–90.

13. Інформаційні ресурси

Інтернет-джерела:

- Кобзар, Каменяр і Дочка Прометейя — хрестоматійні образи класиків [Розмова з Григорієм Грабовичем] [Електронний ресурс] URL: <https://hromadske.radio/podcasts/rankova-hvylya/kobzar-kamenyar-i-dochka-prometeya-hrestomatiyni-obrazy-klasykiv> Аудіоверсія доступна тут: <https://soundcloud.com/hromadske-radio/y5xoo03chhvk>
- Матеріали сайту «Історична правда» [Електронний ресурс] URL: <https://www.istpravda.com.ua/>

- Електронна бібліотека «Діаспоріана» [Електронний ресурс] URL: <https://diasporiana.org.ua/>
- Веб-ресурси НБ ЛНУ, НБУ ім. В. Вернадського, ЛННБ ім. В. Стефаника, Національної парламентської бібліотеки, інших е-бібліотек.